

Aan de leden van de vaste Commissie voor VROM
Uit de Tweede Kamer der Staten Generaal
Postbus 20018
2500 EA DEN HAAG

Utrecht, 26 juni 2008
ons kenmerk TSL/tb/080627.042a
contactpersoon Ton Sledsens
onderwerp Deltaplan Noordzee

Geachte dames en heren,

In het Algemeen Overleg van 1 juli a.s. overlegt u over de toekomst van windenergie in Nederland. In deze brief vindt u input van Stichting Natuur en Milieu voor deze bijeenkomst, mede gebaseerd op ons commentaar op het deel over wind op zee in het nieuwe Energierapport. Wij hopen dat u onze punten zult gebruiken bij het bepalen van uw inbreng voor het AO op 1 juli a.s.

In de bijlage bij deze brief wordt nader ingegaan op:

- de beloftes ten aanzien van wind op zee in de oude energierapporten uit 1999, 2002 en 2005 die niet zijn nagekomen.
- De uitdaging voor het halen van het doel van 20% duurzame energie
- Kosten en baten van wind op zee bij de huidige olieprijs.

Het kabinet dient een besluit te nemen

Wij vragen u om het kabinet nu te verzoeken om een besluit te nemen om 6000-8000 MW Windenergie in de Noordzee te realiseren. Wind op zee is een groot energie-infrastructuurproject en dient daarom net als andere infrastructuur projecten op soortgelijke wijze te worden aangepakt: eerst een besluit met reservering van bijbehorende financiële middelen tot 2020. Het argument dat daarmee over 'het graf van deze kabinetsperiode heen wordt geregeerd' is niet valide. Ten eerste wordt ook bij andere grote infrastructuurprojecten geld voor een langere periode vastgelegd. Ten tweede is het juist de taak van het kabinet om een lange termijn visie te hebben en daar naar te handelen. We weten met grote zekerheid dat Nederland in 2020 tenminste 6000 MW op de Noordzee als wil hebben. Niet alleen vanwege de urgente van het klimaat en energieprobleem, maar ook vanwege de economische kansen en innovatie (zie ook www.zeekracht.nl).

Voordeel van een daadkrachtig besluit is dat bedrijven in Nederland het signaal krijgen dat de overheid een stabiele koers vaart en de investeringszekerheid tot 2020 is gegarandeerd.

Dit vraagt volgens Natuur en Milieu om een plan van aanpak die vergelijkbaar is met de Deltawerken. Het overheidsoptreden in de afgelopen tien jaar heeft de ontwikkeling van windenergie op zee enorm gefrustreerd. Ondanks de goede voornemens van de Minister, zullen de voorstellen uit het Energierapport deze situatie niet doorbreken, omdat duidelijke beslissingen en daadkracht nog ontbreken.

Vraag het kabinet de benodigde randvoorwaarden nu wel te garanderen

In Bijlage 1 blijkt uit de teksten uit de drie Energierapporten van respectievelijk 1999, 2002 en 2005 dat de overheid toen ook al het voornemen had om snel 6000 MW aan windvermogen op zee te plaatsen. Tevens werd in die rapporten geconstateerd dat er bestuurlijk-juridische belemmeringen en onduidelijkheid over beschikbare ruimte bestonden. De energierapporten gaven aan dat daar oplossende maatregelen, onder meer via voorkeursgebieden, zouden worden uitgevoerd. Nu blijkt in het nieuwe Energierapport van 2008 dat opnieuw soortgelijke bewoordingen zijn gebruikt voor zaken die volgens de oude energierapporten al geregeld hadden moeten zijn. Welke garanties kunnen de Ministers van EZ, VROM en de Staatssecretaris van V&W geven dat het nu anders loopt?

In het recente verleden heeft de regering op twee momenten de Kamer geïnformeerd over haar voornemens met betrekking tot de windenergie op de Noordzee:

- in de brief van 4 april 2008 over de stimulering duurzame energieproductie¹ en
- in het energierapport 2008 van 18 juni j.l.

Hoewel krantenberichten wellicht anders doen vermoeden laat een analyse van de twee beleidsstukken vooralsnog zien dat de ambitie van de regering niet wordt gegarandeerd. Er worden veel vergezichten getoond, maar concreet duidelijke besluiten ontbreken. Voor 2020 noemt de regering in de brief de 6.000 MW slechts een streefgetal, dat ook nog eens afhankelijk wordt gemaakt van:

- de mate waarin de noodzakelijke kostendaling wordt bereikt
- de in het kader van de SDE beschikbare gelden voor financiële ondersteuning
- de investeringsbereidheid van marktpartijen
- het vinden van een adequate oplossing voor de technische inpassing van windenergie in het elektriciteitsnet.

Op deze manier neemt de regering geen besluit tot het uitvoeren van een ambitieus wind-op-zee beleid, maar blijft de onzekerheid. Het is begrijpelijk dat bij de bouw van wind op zee veel leerervaringen moeten worden opgedaan, maar dat kan ook met een duidelijk besluit.

Bij andere grote infrastructurele projecten, zoals de Deltawerken en aanleg van de HSL neemt de overheid een besluit tot aanleg, reserveert voldoende geld om het plan uit te voeren en neemt alle stappen die nodig zijn om het doel te bereiken. Geen kabinet is zo gek om de eerste tien kilometer van een spoorlijn aan te leggen, in de hoop dat een volgend kabinet geld heeft voor het volgende stukje. Niemand bouwt een station in een weiland als onzeker is of daar ooit een spoorlijn zal komen. Maar als het om windenergie gaat, doet het kabinet dit wel. Er blijven grote onzekerheden over financiering, locaties en aansluitingen op hoogspanningsnetwerken.

Dit kabinet moet nu wél een besluit nemen om met daadkracht en ambitie windenergie op de Noordzee neer te zetten. Daarvoor zijn de volgende stappen onmisbaar:

- Nú een kabinetsbesluit nemen waarin
 - De 6000-8000MW als harde minimumdoelstelling voor 2020 wordt vastgelegd.

¹ Schoon en zuinig, stimulering duurzame energieproductie, Tweedekamer nr. 31209 en 31239, nr. 26

- de noodzakelijke uitgaven (voor SDE en infrastructuur) tot 2020 op de begroting worden gereserveerd
- één rijkscoördinator met resultaatverantwoordelijkheid wordt aangewezen
- wordt besloten tot een viermaandelijkse rapportage aan de Kamer over de voortgang, zodat de Kamer kan bijsturen
- Locaties aanwijzen waar windenergie voorrang krijgt boven andere functies.
- Zorgdragen voor/regisseren van de aanleg van een hoogspanningsnetwerk met stopcontacten in de Noordzee.
- Vergunningprocedures maximaal versnellen en lopende vergunningaanvragen gekoppeld aan subsidie en ruimte z.s.m uitgeven. (Op dit moment voorziet de planning dat dit pas in april 2010 zou worden afgerond²).
- Het is onmisbaar dat de regering tevens de streefdoelen voor de periode na 2030 vaststelt. Hiervoor zou een duurzame energievisie voor 2020 en 2030 moeten worden gemaakt met de verschillende rollen voor energiedragers, inpassing en opslag.

Wij verzoeken u er bij de regering op aan te dringen dat een onomkeerbaar besluit wordt genomen voor aanleg van 8000 MW wind op zee en de daarbij behorende randvoorwaarden. Voor een toelichting op deze brief kunt u contact opnemen met Ron Wit, teammanager Klimaat en Economie of Ton Sledsens (030- 2348 291).

Hoogachtend,

Mirjam de Rijk
algemeen directeur
Stichting Natuur en Milieu

² IDON, nieuwsbrief Integraal beheer Noordzee, juni 2008, nr. 7

Bijlage 1: ambities in drie energierapporten

In onderstaande teksten uit de drie Energierapporten van respectievelijk 1999, 2002 en 2005 blijkt dat de overheid toen ook al het voornemen had om snel 6000 MW aan windvermogen op zee te plaatsen. Tevens werd in die rapporten geconstateerd dat er bestuurlijk-juridische belemmeringen en onduidelijkheid over beschikbare ruimte bestonden. De energierapporten gaven aan dat daar oplossende maatregelen, onder meer via voorkeursgebieden, zouden worden uitgevoerd. Nu blijkt in het nieuwe Energierapport van 2008 dat opnieuw soortgelijke bewoordingen zijn gebruikt voor zaken die volgens de oude energierapporten al geregeld hadden moeten zijn. Welke garanties kunnen de Ministers van EZ, VROM en de Staatssecretaris van V&W geven dat het nu anders loopt?

Wind op zee in drie energierapporten (uit: van Soest et al, 2008)

Energierapport 1999:

> Windenergie op zee: De voorbereidingen voor een near-shore-project van 100 MW zijn in volle gang. Bovendien wordt gewerkt aan het opheffen vanaf 2002 van bestuurlijk-juridische belemmeringen voor de aanleg van grote offshore-windparken, zodat het enorme potentieel, volgens Novem 4000 - 6000 MW, kan worden ontsloten.

Energierapport 2002:

> De beleidsagenda voor duurzame energie zal de komende jaren in het teken staan van de stimulering en ontwikkeling van het aanbod van duurzame energie in Nederland. Voor wind wordt 1500 MW op land mogelijk geacht in 2010 en 6000 MW op zee in 2020.

> De verwachting is dat wind op zee een substantiële bijdrage kan leveren aan de ontwikkeling van het aanbod van duurzame energie in Nederland. Dit betekent dat de realisatie van wind op zee daadkrachtig moet worden aangepakt. De benodigde randvoorwaarden zijn nu nog niet op orde.

> Voor wind op de Noordzee worden voorkeursgebieden aangewezen en een concessiestelsel ontworpen.

> Marktpartijen vinden zekerheid over het investeringsklimaat voor duurzame energie belangrijker dan een verplicht aandeel. Dit moet voor een volgend kabinet reden zijn om te bekijken hoe meer zekerheid kan worden geboden.

> Wind op zee: de Exclusieve Economische Zone (EEZ) van de Noordzee biedt goede mogelijkheden voor grootschalige exploitatie van windenergie. De plaatsing van een opwekkingsvermogen van 6000 MW op zee wordt om dringende redenen van groot openbaar belang, noodzakelijk geacht. Het kabinet streeft ernaar dit uiterlijk in 2020 te doen realiseren.

> ... binnen de voorkeursgebieden (hoeft) nut en noodzaak van windenergie tot een vermogen van maximaal 6000 MW niet meer hoeft te worden aangetoond.

> Behoud van de omvang van de huidige financiële stimuleringsinstrumenten, in combinatie met het vergroten van de investeringszekerheid voor de investeerders, draagt hier (aan het gunstige investeringsklimaat) ook aan bij. Grootschalige wind offshore projecten zullen ook in aanmerking moeten komen voor financiële instrumenten, net als andere vormen van duurzame energie.

Energierapport 2005:

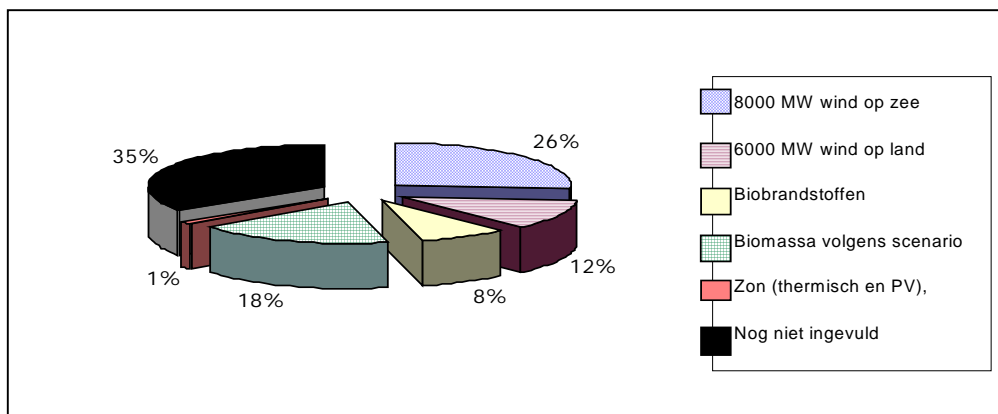
> De gezamenlijke inspanningen van de overheid en het bedrijfsleven krijgen vorm en inhoud in een nieuw transitiepad: offshore-windenergie. Op deze wijze kunnen we de juiste balans vinden tussen innovatie en implementatie (...) zodat de benodigde leercurve kan worden doorlopen en marktpartijen onder heldere voorwaarden kunnen investeren. Dat betekent een substantiële bijdrage van wind op zee aan de streefwaarde voor 2010 en aan de periode daarna.

> Voor de voorzieningszekerheid is het van groot belang dat energieproductiebedrijven opereren in een gezond investeringsklimaat. (...) er is zeker nog een aantal verbeteringen in aan te brengen. (...) het kabinet heeft aangegeven dat er in ieder geval bij gas, wind- en biomassaprojecten naast een aantal andere maatregelen een coördinatieregeling zal worden opgenomen in de energiewetgeving om de doorlooptijden terug te brengen.

Bijlage 2: Uitdaging duurzame energie: kies echt en neem besluiten!

Maatregelen zijn urgent nodig. In 'Schoon en Zuinig' heeft de regering aangegeven wat ze zal doen. Onderdeel daarvan is het doel om in 2020 een aandeel duurzame energie te hebben van minstens 20%. Volgens het ECN kan dit alleen bereikt worden als het aandeel duurzame elektriciteit in 2020 op zo'n 40% komt te liggen omdat het voor andere sectoren veel moeilijker is om te verduurzamen. Het is daarom een grote stap terug dat er in het Energierapport 2008 wordt aangegeven dat het kabinet pas in 2050 (!!) voor ogen heeft dat een doel van 40% duurzame elektriciteit wordt gehaald voor Europa. In Europa ligt het gemiddelde percentage duurzame elektriciteit voor alle landen op ca. 15%. Het beoogde doel van 40% in 2050 in het nieuwe Energierapport is daarom een benedenwaartse bijstelling van de ambities.

Onderstaande taartdiagram toont de bijdrage van de verschillende vormen duurzame energie die nodig is om de kabinetsdoelstelling van 20% in 2020 te halen. Het plaatje laat zien dat zelfs bij een grote inzet van alle duurzame bronnen (14000 MW op land en zee, 2000 MW biomassa, 10 % biobrandstoffen en 11 PJ zon) toch nog 35% van de taartdiagram nog niet is ingevuld. Met andere woorden: ook bij deze maximale inzet komen we pas uit op ca 14% aandeel duurzame energie in Nederland in 2020.

Bijlage 3: Maatschappelijke kosten en baten van wind op zee

De belangrijkste voordelen van 6000 tot 8000 MW wind op zee in 2020 stijgen uit boven datgene wat je op papier kunt uitrekenen, zoals versterking van de innovatieve kracht, exportkansen en een afname van de import van olie en gas uit politiek instabiele landen. Deze voordelen zijn dan ook niet meegenomen in de maatschappelijke kostenkanten analyse die het CPB in 2005³ heeft uitgevoerd. Desondanks werd in die analyse van het CPB geconcludeerd dat het break-even point, waarbij kosten en baten aan elkaar gelijk zijn, ligt voor het project waar de 6000 MW in 2020 gereed is, tussen 60 en 70 dollar per vat olie. Bij deze CPB analyse in 2005 is uitgegaan van een gemiddelde verhouding van de dollar en de euro van 1:1. Bij de huidige koers van 1:1,5 ligt het break-evenpoint dus op ca. 100 dollar per vat olie. Gezien de huidige olieprijs van 130-140 dollar per vat, kan dus geconcludeerd worden dat de grootschalige investeringen in 6000 MW op zee voor Nederland maatschappelijk rendabel zeer is. Hierbij zijn de eventuele voordelen op het gebied van innovatie en exportkansen nog niet meegerekend. Ook is het CPB bij de berekening van het break-even point uitgegaan van een lagere CO₂-prijs dan thans het geval is.

Uit een studie van Ecofys⁴ kan worden berekend dat, uitgaande van de huidige olieprijs, de maatschappelijke baten van 8000 MW windenergie op zee 4 tot 6 miljard euro in 2020 bedragen.

Ondanks deze positieve baten is de realisatie van 6000-8000 MW aan offshore-windvermogen voorlopig niet mogelijk zonder een financiële bijdrage van de Nederlandse overheid. Dit komt doordat niet alle maatschappelijke kosten, zoals luchtvervuiling, worden doorberekend in de prijs van elektriciteit opgewekt uit kolen en gas. Toch zullen toenemende ervaring en stijgende energieprijzen snel ervoor zorgen dat de financiële afhankelijkheid van de overheid afneemt. De verwachting is dat in 2020 windparken op een commerciële basis kunnen worden ontwikkeld⁵.

³ <http://www.cpb.nl/nl/pub/cpbreeksen/bijzonder/57/bijz57.pdf>

⁴ Ecofys (2005), Kosten en baten van Offshore wind - Heranalyse van de CPB-studie.

⁵ Strategiegroep Transitie Offshore Wind, november 2007, Windenergie op zee.